

УДК 338.2:334.72:330.35

Кучерява М. В., к.е.н., ст. досл.
докторант

ДННУ «Академія фінансового управління»

ІМПАКТ-ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПРАКТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ Й ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Сучасні глобальні виклики – від кліматичних змін до воєнних конфліктів – актуалізували пошук нових економічних моделей, здатних поєднувати завдання сталого розвитку та підвищення резилієнтності суспільств і економік. Традиційні підходи, орієнтовані переважно на зростання, дедалі частіше поступаються концепціям, які враховують обмеженість ресурсів, соціальну інклюзивність та здатність систем до відновлення після криз. У цьому контексті набувають поширення такі моделі, як зелена, циркулярна, ощадлива, солідарна чи креативна економіка, кожна з яких пропонує власний набір механізмів для досягнення стійкості та економічної безпеки. Важливим доповненням до цих підходів є інтеграція інструментів антициклічного фінансового регулювання, спрямованих на згладжування коливань економічного циклу та забезпечення макроекономічної стабільності, що суттєво підвищує ефективність державної антикризової політики.

У сучасних умовах глобальної турбулентності, спричиненої війнами, економічними кризами, кліматичними змінами та технологічними трансформаціями, традиційні моделі економічного розвитку дедалі більше втрачають свою ефективність. Стійкість економік залежить не лише від здатності протистояти потрясінням, але й від уміння швидко адаптуватися, відновлюватися та водночас рухатися шляхом сталого розвитку. Саме тому у світовому науковому та практичному дискурсі формується нове покоління економічних моделей, покликаних забезпечити баланс між економічною результативністю, соціальною справедливістю та екологічною безпекою.

Важливість розгляду цих моделей полягає у тому, що вони дають змогу державам і підприємствам по-новому вибудовувати антикризові стратегії та механізми відновлення. Так, циркулярна економіка спрямована на замкнені цикли виробництва і споживання, де пріоритетом є повторне використання та мінімізація відходів. Зелена економіка базується на низьковуглецевих технологіях та ресурсоефективності, створюючи основу для «зеленого зростання» [1]. Ощадлива (frugal) економіка орієнтована на інновації, що дають змогу створювати доступні рішення за обмежених ресурсів [2]. Соціальна та солідарна економіка підкреслює важливість колективних дій, демократизації економічних відносин і пріоритет соціальних цілей над комерційним прибутком [3]. Поряд із ними зростає значення креативної, блакитної, фіолетової та інших моделей, що інтегрують культурний, гендерний та екологічний виміри у стратегії розвитку.

Для економік у стані трансформації, зокрема для України, систематизація цих підходів має не лише теоретичне, а й прикладне значення. Вона дозволяє визначити, які моделі є найбільш релевантними у контексті повоєнного відновлення, посилення економічної безпеки та формування державної політики, орієнтованої на резилієнтність.

Аналіз типології нових економічних моделей створює підґрунтя для вибору ефективних траєкторій економічного розвитку, що поєднують антикризові інструменти з довгостроковою стратегією сталості та інноваційності.

Імпакт-підприємництво є практичним втіленням нових економічних моделей сталого розвитку, які поєднують економічну результативність із досягненням соціальних і екологічних цілей. Його сутність полягає у створенні вимірюваного позитивного впливу на суспільство й довкілля через бізнес-діяльність, де фінансовий результат виступає не єдиним і не головним критерієм успіху. У цьому сенсі імпакт-підприємництво інтегрує принципи циркулярної економіки, ESG-підходів та соціальних інновацій у бізнес-моделі, формуючи базу для стійкого й резилієнтного відновлення економіки.

Такі підприємства функціонують у логіці нової економіки для сталого розвитку (NESD), що передбачає синергію класичних ринкових механізмів із соціальною відповідальністю та екологічною збалансованістю. Вони стають носіями інноваційних практик – від запровадження ресурсоефективних технологій до розбудови інклюзивних партнерств із громадами й державними інституціями. Таким чином, імпакт-підприємництво сприяє зміцненню економічної резилієнтності України, оскільки узгоджує функціонування мікрорівня (підприємств) із глобальними цілями сталого розвитку.

У післявоєнний період саме імпакт-підприємництво здатне стати одним із інструментів формування нової архітектоніки господарських відносин. Це забезпечить не лише генерацію нових робочих місць та залучення інвестицій, а й сприятиме закладенню фундаментальних засад для економіки, що відновлюється, на основі транспарентності, підзвітності та довгострокової соціально-економічної цінності. Таким чином, імпакт-підприємництво можна розглядати як інституційну платформу для інтеграції моделей сталого розвитку у стратегії відбудови національної економіки у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. UN Environment Programme. Green Economy. URL: <https://www.unep.org/regions/asia-and-pacific/regional-initiatives/supporting-resource-efficiency/green-economy> (дата звернення: 26.09.2025).
2. Stormboard. Understanding the Innovation Economy. URL: <https://stormboard.com/blog/understanding-the-innovation-economy> (дата звернення: 26.09.2025).
3. UN Economist Network. New economics for sustainable development. Social and solidarity economy. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/social_and_solidarity_economy_29_march_2023.pdf (дата звернення: 26.09.2025).